

Vergelijking Aanvalsplan Grutto met duurzaamheidscriteria Zuivel

Carin Rougoor en Frits van der Schans, CLM
Juli 2021

In onderstaand overzicht worden de voorgestelde kwaliteitscriteria het Aanvalsplan Grutto (versie 13 juli 2021) gezet naast de eisen binnen verschillende zuivelprogramma's.

We vergelijken het Aanvalsplan Grutto met de volgende zuivelprogramma's:

- On the Way to Planet Proof – Zuivel. Dit programma stelt eisen aan diergezondheid en dierenwelzijn, biodiversiteit, klimaat, weidegang en grondgebondenheid. Het is een open schema waardoor deelname mogelijk is voor alle melkveehouders en zuivelbedrijven. Op dit moment heeft FrieslandCampina circa 700 leden die melk leveren onder dit keurmerk. Melkveebedrijven die voldoen aan het keurmerk ontvangen een meerprijs van 2 cent per kg melk. Deze bedrijven liggen, enigszins geclusterd, verspreid over Nederland.
- Het 'Beter voor Koe, Natuur en Boer' programma van Albert Heijn (AH). AH en Royal A-ware hebben dit programma samen opgezet. Momenteel wordt circa 280 miljoen liter melk binnen dit programma geproduceerd en als zuivel verkocht. Dit komt overeen met circa 2% van de totale Nederlandse melkproductie en 15% van de consumptie aan melk, karnemelk, yoghurt en vla. In tegenstelling tot 'On the Way to Planet Proof' is 'Beter Voor' geen open schema. Deelnemers aan het schema krijgen een vergoeding van 5 cent per kg melk en hun bedrijven liggen met name in Noord-Nederland.
- Weideweelde zuivel wordt geproduceerd door 13 melkveehouders. De systematiek binnen Weideweelde wijkt enigszins af van de systematiek binnen bovenstaande keurmerken. Binnen Weideweelde combineren boeren hun bedrijfsvoering met natuurmaatregelen, en per verkocht zuivelpak wordt 2 cent geïnvesteerd in natuurprojecten bij de boeren.

In onderstaande tabel staan criteria van de verschillende zuivelprogramma's weergegeven. In groen is aangegeven welke maatregel in welk programma is opgenomen. Met lichtgroen tot donkergroen is aangegeven of deze maatregel 'lichter' of 'zwaarder' is ingevuld dan dezelfde maatregel in andere programma's. Hieruit blijkt bijvoorbeeld dat ten aanzien van bemesting het Aanvalsplan Grutto zwaardere eisen stelt dan andere programma's.

Tabel. Vergelijking van duurzaamheidsprogramma's in de zuivel met het Aanvalsplan Grutto.

Thema	Maatregel	Aanvalsplan Grutto	PlanetProof	Beter Voor	Weideweelde
Grondwaterstand	< 40 cm (15 feb - 1 juli)	>50% areaal			
	plasdras tijdens broedseizoen	0,5 ha of 1 ha/100 ha			
Grondgebondenheid	GVE/ha gras			<2,5	
	kg melk/ha gras			<18.000	
	% eiwit van eigen land		>50%		
Maisland		bij voorkeur geen			
Weidegang	uren weidegang melkvee		720 uur	720 uur	180 dagen
	vogelgericht beweiden in broedseizoen	>20% areaal			
	mozaïekbeweiding				
	weidegang jongvee				
	oppervlakte huiskavel		1 ha/10 mk		
Grasland	% kruidenrijk	30-50%	5-10%	10%	
	rustperiode tijdens broedseizoen	>50% areaal		10% beheergras	op 10-20% areaal
	niet-kerende grondbewerking				
	% blijvend grasland (definitie RVO)		>40%		
	weidvogelbeheermaatregelen				
Bemesting / mineralen	vaste mest / vaste fractie	kruidenrijk en beheergrasland		beheergrasland	
	geen kunstmest	kruidenrijk en beheergrasland			
	minimale bemesting voorjaar	kruidenrijk en beheergrasland		beheergrasland	
	stikstofbodemschot		<150 kg N/ha		
	ammoniakuitstoot		<80 kg NH ₃ /ha		
Gewasbescherming	gebruik gbm	geen	geen glyfosaat		
Klimaat	CO ₂ -eq/kg melk		<1200 g		
	groene stroom				
Diergezondheid/ welzijn	levensduur melkkoe				
	overig*				
Voer	GMO-vrij uit EU28				
	ruwvoer >70% gras(producten)				

* Zowel PlanetProof als Beter Voor hebben allerlei eisen op het vlak van diergezondheid en dierenwelzijn. Dit wordt hier niet verder uitgesplitst, omdat dit minder relevant is voor het Gruttoplan

Algemene opmerkingen:

- Een fundamenteel verschil tussen de zuivelprogramma's en het Aanvalsplan Grutto is dat de zuivelprogramma's primair gericht zijn op de melkveehouderij en dat de vergoeding daaraan gekoppeld is. Veehouders krijgen een vergoeding uitgekeerd per kg melk. In feite richt het Aanvalsplan Grutto zich niet op de productie van melk, maar op de productie van natuur. Een beloningsstructuur gekoppeld aan de grond (los van de melkproductie) ligt dan meer voor de hand.
- Duurzaamheidsprogramma's vanuit de zuivel zijn gericht op individuele bedrijven c.q. melkveehouders. Het Aanvalsplan Grutto is gedeeltelijk gericht op gebiedsniveau.
- De Vogelbescherming werkt samen met Weideweelde, maar daarnaast ook met Weerribben Zuivel (biologisch geproduceerd), Boeren van Amstel (met name gericht op kruidenrijk grasland, met vaste mest en uitgestelde maaidatum), CZ Rouveen, Red de Rijke Weidekaas (biologisch) en Polderpracht op Terschelling (deze laatste samenwerking liep tot 2019).

Opmerkingen per thema bezien vanuit het Aanvalsplan Grutto:

- Grondwaterstand en plasdras: geen van de andere duurzaamheidsprogramma's stellen eisen t.a.v. grondwaterstand en/of plasdras. Binnen Weideweelde is hier wel aandacht

voor; de 2 cent per pak verkochte zuivel die wordt geïnvesteerd in natuurmaatregelen, wordt bijvoorbeeld gebruikt voor de aanleg van plasdras.

- Grondgebondenheid: binnen het Aanvalsplan Grutto worden hier geen eisen aan gesteld. Binnen het Beter Voor programma is dit een belangrijke basiseis. In de praktijk zullen eisen die worden gesteld binnen het Aanvalsplan Grutto leiden tot een extensievere bedrijfsvoering en dat sluit goed aan bij het Beter Voor programma.
- Maïsland: geen van de andere duurzaamheidsprogramma's stelt dat maïsland niet is toegestaan. Binnen Beter Voor is wel een eis voor grondgebondenheid opgenomen, gekoppeld aan het grasland, waardoor bedrijven met maïsland een nog extensievere bedrijfsvoering moeten hebben.
- Weidegang: alle duurzaamheidsprogramma's stellen eisen aan weidegang. De criteria zijn wel verschillend. Het Aanvalsplan Grutto stelt als eis dat minimaal 20% van het areaal in de weidevogelperiode alleen wordt geweid (niet gemaaid). De zuivelprogramma's stellen de eisen bezien vanuit het dier (minimaal aantal uren of dagen weidegang). Binnen het Aanvalsplan Grutto worden geen eisen gesteld hoeveel uren weidegang melkvee moet krijgen. Hoewel criteria enigszins verschillend zijn, eisen alle systemen een vorm van weidegang en daarom sluiten de systemen goed op elkaar aan.
- Grasland: alle programma's stimuleren kruidenrijk grasland. Het Aanvalsplan Grutto gaat hierin echter duidelijk verder dan andere programma's. De andere programma's vereisen 5 tot 10% kruidenrijk grasland, terwijl het Aanvalsplan Grutto uitgaat van 30 tot 50%.
- Bemesting: In het Aanvalsplan Grutto wordt aangegeven dat bij voorkeur alleen vaste mest of dikke fractie van gescheiden drijfmest wordt toegepast en dat bemesting in het voorjaar minimaal is. Alleen het Beter Voor programma neemt eisen op ten aanzien van vaste mest; op beheergrasland (dat minimaal 10% van het areaal uitmaakt) mag niet worden bemest in de rustperiode en buiten die periode alleen met vaste mest.
- Gewasbescherming: binnen het Aanvalsplan Grutto is benoemd dat het niet is toegestaan 'gif' te gebruiken. Binnen On the Way to Planet Proof is glyfosaat niet toegestaan. Maar door overige eisen die aan de bedrijfsvoering worden gesteld, zal binnen Weideweelde en Beter Voor (vrijwel) geen glyfosaat worden gebruikt.

Samenvattend kunnen we stellen dat de eisen in het Aanvalsplan Grutto t.a.v. grondbeheer (grondwaterstand, plasdras, kruidenrijk grasland) veel verder gaan dan de eisen die binnen On the Way to Planet Proof, Beter Voor en Weideweelde worden gesteld. Boeren die meedoen aan deze duurzaamheidsprogramma's zullen veelal niet eenvoudig kunnen voldoen aan de eisen in het Aanvalsplan Grutto. Maar ook andersom is interessant: kunnen boeren die voldoen aan de eisen van het Aanvalsplan Grutto ook eenvoudig voldoen aan de eisen van de andere duurzaamheidsprogramma's? Om dit te kunnen beoordelen, is het relevant te beoordelen welke andere eisen deze duurzaamheidsprogramma's nog stellen. Dan constateren we het volgende:

- Een vergelijking tussen het Aanvalsplan Grutto en On the Way to Planet Proof (PlanetProof) laat zien dat boeren die voldoen aan de eisen van het Aanvalsplan Grutto op enkele punten sowieso voldoen aan PlanetProof (te weten kruidenrijk grasland, blijvend grasland). De bedrijven zullen waarschijnlijk ook relatief eenvoudig kunnen voldoen aan de eis t.a.v. weidegang (in beide systemen is weidegang immers verplicht, alleen de formulering is anders) en dit geldt ook voor de eisen t.a.v. eiwit van eigen land, N-bodemoverschot en ammoniakuitstoot per hectare, gezien de extensieve bedrijfsvoering. Daar staat tegenover dat onduidelijk is of de bedrijven voldoen aan de klimaat- en de diergezondheids- en dierwelzijnseisen, zoals maximale CO₂-emissie/kg melk, levensduur melkvee, koeborstels, aantal ligplaatsen en ruimte per dier. Klimaat en diergezondheid zijn belangrijke thema's binnen otwtPP die binnen het Aanvalsplan Grutto buiten beschouwing blijven.

- Een vergelijking tussen het Aanvalsplan Grutto en Beter Voor laat een iets grotere overlap zien. Beter Voor steekt ook in op een vrij extensieve bedrijfsvoering, weidegang, beheer- en kruidenrijkgrasland en niet-kerende grondbewerking. Beter Voor stelt enkele eisen aan het voer (te weten GMO-vrij, 70% gras) waar relatief eenvoudig aan kan worden voldaan (zoals GMO-vrij) of in praktijk al aan wordt voldaan (RTRS-soja is de basis in de melkveehouderij en door de extensieve bedrijfsvoering zullen bedrijven >70% gras voeren). Maar ook hier geldt dat Beter Voor daarnaast maatregelen op het vlak van diergezondheid vereist waar bedrijven die het Aanvalsplan Grutto volgen mogelijk niet gemakkelijk of zomaar aan kunnen voldoen.
- Een vergelijking tussen het Aanvalsplan Grutto en Weideweelde laat zien dat een bedrijf dat voldoet aan de eisen van het Aanvalsplan Grutto ook zal voldoen aan de eisen van Weideweelde.

De vergelijking tussen de methoden laat zien dat de overlap tussen de eisen van het Aanvalsplan Grutto en de andere duurzaamheidsprogramma's nog beperkt is. Dit kan de samenwerking bemoeilijken. Daar komt bij dat de andere duurzaamheidsprogramma's afhankelijk zijn van de hoeveelheid gecertificeerde zuivel die kan worden afgezet in de (super)markt. Sterke uitbreiding afzet van gecertificeerde zuivel is niet eenvoudig.

De systematiek van Weideweelde (van ieder verkocht pak komt 2 cent ten goede aan maatregelen op de melkveebedrijven) zou ook binnen het Aanvalsplan Grutto kunnen worden toegepast. Weideweelde is echter klein van omvang (op dit moment 13 melkveehouders). Aansluiting hierbij zoeken vereist ook een grotere afzetmarkt voor de producten.

Aandachtspunt

Punt van aandacht bij de plicht om vaste mest en/of vaste fractie toe te passen: de hoge waterstand maakt dat veel boeren zullen kiezen voor 100% grasland. Hierdoor hebben ze geen 'eigen' stro voor de stal. Als dan gekozen wordt voor een stalsysteem met stro, zou dit betekenen dat stro moet worden aangekocht. In praktijk zullen veehouders dan waarschijnlijk de voorkeur geven aan een stalsysteem met mestscheiding. Uit onderzoek blijkt dat het gebruik van dikke fractie voor weidevogels even goed is als ruige mest, en qua aantallen regenwormen zelfs beter (Deru e.a., 2016). Dit betekent dat in de praktijk vrijwel geen vaste stromest maar met name dikke fractie van gescheiden drijfmest zal worden gebruikt.

Aanbevelingen

We doen de volgende aanbevelingen t.a.v. de gestelde eisen binnen het Aanvalsplan Grutto:

- Om aan te kunnen sluiten bij On the Way to Planet Proof of Beter Voor zal per bedrijf moeten worden beoordeeld of in deze specifieke situatie kan worden voldaan aan de eisen t.a.v. klimaat en dierenwelzijn. Daarnaast speelt de vraag of er voldoende afzetmogelijkheden voor PlanetProofmelk zijn. Pas als zowel aan de duurzaamheidsvoorwaarden kan worden voldaan en er afzet is, lijkt het mogelijk op deze wijze een hogere melkprijs te realiseren.
- De eisen die binnen het Aanvalsplan Grutto worden gesteld t.a.v. grondbeheer zijn dusdanig verdergaand en aanvullend op die in Beter Voor en On the Way to Planet Proof dat het de vraag is of zuivel van bedrijven die voldoen aan het Aanvalsplan Grutto apart kunnen worden verkocht. Mogelijk kan een extra markt worden gecreëerd voor PlanetProof of Beter Voor zuivel melk met een 'grutto-plus'.

Bronnen

Deru, Joachim, Nick van Eekeren, Frank Lenssinck (2016) Mest voor weidevogelgebieden in veenweide. V-Focus april 2016.

De vergelijking is gebaseerd op overzichten van criteria zoals deze door verschillende partijen zijn gepubliceerd. Zie hiervoor de volgende links:

https://www.smk.nl/Public/PlanetProof_documenten/Melk/2021/OTWTPP%20melk%20versie%201.1%20versie%202021.pdf

<https://static.ah.nl/binaries/ah/content/assets/ah->

[nl/core/about/duurzaamheid/0020210202_certificatieschema_algemenevoorwaarden_4.1_def.pdf](https://static.ah.nl/binaries/ah/content/assets/ah-nl/core/about/duurzaamheid/0020210202_certificatieschema_algemenevoorwaarden_4.1_def.pdf)

<https://www.weideweelde.nl/weide-weelde/veelgestelde-vragen>

<https://www.nieuweoogst.nl/nieuws/2021/03/09/weide-weelde-boeren-stappen-over-naar-huismerk-poiesz>

<https://www.kingofthemeadows.eu/weide-weelde-nieuwe-zuivel-levendig-landschap/>

<https://www.foodlog.nl/artikel/weide-weelde-zuivel-maakt-de-werld-weer-heel/>